

לימוד בחברותא

קבוצות דיון לדוקטורנטים בקמפוס הר הצופים

מחזור שני יוצא לדרך: הזמנה להצטרפות

האוניברסיטה העברית רואה בהכשרת תלמידי מחקר את אחת ממשימותיה החשובות ביותר. זוהי משימה לאומית כמו גם אוניברסאלית. עתידנו טמון בתלמידי המחקר ופיתוח מסגרות הכשרה ולימוד אשר יעצימו את החוויה הלימודית ואת הניסיון המחקרי. אנו נמצאים כיום בתנופה של עשייה בתחום זה. חלק חשוב בהכשרת תלמידי המחקר הוא התקשורת האינטלקטואלית והמחקרית עם דוקטורנטים אחרים מחוץ למסגרת הלימודים הפורמאלית. על מנת לסייע במטרה זו יזמנו את "לימוד בחברותא": קבוצות דיון של דוקטורנטים המיועדות לעודד את הפעילות האקדמית המחקרית והאינטלקטואלית הבין-תחומית מחוץ למסגרת ההוראה.

הפרויקט פועל במסגרת ניסויית החל משנת תשס"ט ויוצא עתה בקול קורא להצטרפות לעשר קבוצות חדשות של דוקטורנטים. איחולים לעשר הקבוצות הזכות. הצלחת הקבוצות תביא לפיתוח ולקידומו בשנים הבאות. בשנת תשס"ט הוקמו לראשונה חמש קבוצות דיון בנושאים שהוצעו על ידי הדוקטורנטים במדעים העיוניים. כל קבוצת דיון מצופה לכלול בין 5 ל-12 דוקטורנטים המגיעים, במידת האפשר, מקשת רחבה של תחומים ודיסציפלינות ולערוך כ-10 מפגשים בשנה. דו"חות שוטפים ומסכמים על הפעילות יועלו לאתר השיתופי של הפרויקט. אנו מזמינים להצטרף לקבוצות החדשות והממשיכות. ראו עוד על פעולותינו באתר הפרויקט.

וועדת היגוי "לימוד בחברותא"

פרופ' מימי אייזנשטדט, פרופ' מיכל בירן, ד"ר אשר בן-אריה, גב' תמר ברנבלום, ד"ר גיא דוידוב, ד"ר ניקול הוכנר, ד"ר תמר זילבר, פרופ' דוד לוי-פאור

הקבוצות הזכות לשנת תש"ע:

1. **תומכי השוק החופשי ומתנגדיו**, בראשות עמר שוורץ ואמית אביגור
2. **כמה שווה כסף? פילוסופיית הכסף של גיאורג זימל**, בראשות שרון גורדון ועדו ליטמנביץ
3. **ספרות ותרבות יידיש**, בראשות אלה פלורסהיים, אורן רומן, רבקה וולפה ודיגו רוטמן
4. **הגוף האנושי: אתיקה, מדע ופוליטיקה**, בראשות חדוה אייל
5. **התרבות התייתית כנקודת מפגש בין מזרח למערב**, בראשות נגה איילי
6. **מתודות בחקר ספרות ההלכה הבתר-תלמודית**, בראשות פנחס רוט ורחל פירסט
7. **אמנות רפלקסיבית**, בראשות רעות ברזילי
8. **מחקר התנהגותי אמפירי**, בראשות שהם חשן-הלל
9. **מסורת למחקר: כלים ושיטות במחקר של המוסיקה היהודית**, בראשות נעמי כהן-צנטנר
10. **כינון זהות ויחסים חברתיים**, בראשות קרולין ארוניס

קבוצת דיון חדשה:

כמה שווה כסף?

פילוסופיית הכסף של גיאורג זימל

במחקרו הגדול הפילוסופיה של הכסף (1900) מבקש זימל להציע פרשנות כוללת להיסטוריה התרבותית המודרנית, מתוך חקירה של אלמנט יחיד: הכסף. הספר בוחן את הכסף, בין השאר, כשחקן מעצב של היחסים הבינאישיים ושל הקשר בין האנשים לאובייקטים הסובבים אותם, בצידוקו של הכסף ושל המערכת הכלכלית ככלל, בהיווצרותם ועיגונם של מוסדות חברתיים, ביחסי הגומלין בין כלכלה לאומנות ובקשר ההדדי בין ערכים לבין שיפוט. הדיון של זימל מתאפיין בעמידה על המתחים הפנימיים למודרנה מבלי לנסות להציע להם פתרון, אך בדומה למרקס לפניו וובר אחריו, ניכר שהוא מונע על ידי מוטיבציה אתית עמוקה.

כיום, כמו בתקופתו של זימל, אנו בתוככי הנמצאים בליבה של פרשת דרכים כלכלית, פוליטית וחברתית, שהכסף הוא אחד משחקניה הבולטים. אי לכך, הופך עיון בפילוסופיה של הכסף של זימל, רלוונטי מתמיד. **קבוצת הקריאה תעסוק** בספרו של זימל מנקודות מבט שונות ומשלימות. מטרתנו היא ליצור דיון ער שיעסוק בטקסט עצמו, ובה בעת גם ימשיך ממנו הלאה. מצד אחד, ננסה להתחקות אחר האידיאולוגיה הכלכלית-תרבותית של זימל ואחר זהותו ככותב ולאטגר את רעיונותיו על ידי השוואתם לתיאוריות אחרות; מצד שני נבחן את הרלבנטיות של השאלות שהעלה לימינו אלה, לאור השינויים הרדיקלים שחלו במאה שנה האחרונות במוסד הכסף.

ראשי הקבוצה:

שרון גורדון, המחלקה להיסטוריה,
Sharon.gordon@mail.huji.ac.il

עדו ליטמנוביץ, המחלקה לפילוסופיה,
edolitm@gamil.com

קבוצת דיון חדשה:

תומכי השוק החופשי ומתנגדיו

במדינת ישראל, כמו מדינות רבות בעולם, מתנהל בשנים האחרונות וויכוח ער לגבי המידה בה שירותים שונים להם נזקק הציבור יסופקו על ידי המדינה או על ידי השוק החופשי. את הוויכוח האמור מלווה גם פולמוס עז על אופיו של הקפיטליזם, השלכותיו החברתיות, הנחות היסוד התיאורטיות והפילוסופיות שלו וכדומה.

קבוצת המחקר שלנו מעוניינת לחקור את **הדיון והעשייה התרבותיים** המתלווים לפעילות שוקקת זו. במוקד התעניינותו עומדים ביטויים של הפולמוס בין 'תומכי השוק' למתנגדיו בהקשרם התרבותי הרחב, בעיקר בתחומי הספרות היפה והמדעית-פופולארית, הקולנוע והעיתונות.

כל פגישה של הקבוצה תבחן סוגיה הקשורה לוויכוח וזאת תוך סקירה של דוגמאות מייצגות. נרצה, למשל, לדון בספרים המציגים את הכוח הרב שיש לתיאוריה הכלכלית בהסבר סוגיות שאינן כלכליות. מנגד, נתעמק בספרים פופולאריים של פסיכולוגים התנהגותיים השומטים את הקרקע מתחת ליומרות של מדע הכלכלה ונבחן את ההשלכות שיש לפולמוס האמור ביחס לשאלות הנוגעות לעיצוב מדיניות ציבורית.

הקבוצה תקבל כמובן הצעות אחרות לדיון ולא תכפה מתודולוגיה מחקרית מסוימת, אלא תאפשר לכל משתתף לייצג את הדיסציפלינה ממנה הוא מגיע.

ראשי הקבוצה:

אמית אביגור, המחלקה למדע המדינה,
amit.avigur@mail.huji.ac.il

עמר שוורץ, המחלקה למדע המדינה,
omersc@gmail.com

קבוצת דיון חדשה

הגוף האנושי: אתיקה, מדע, ופוליטיקה

קבוצת הלימוד "הגוף האנושי" תבחן יחד היבטים שונים העולים מהחיבור, ולעתים אף המתח, שבין טכנולוגיות רפואיות, חברה ומדיניות ציבורית. בין ההיבטים האפשריים העולים מדיון בתחום זה נוגעים לתחומי האתיקה, הרגולציה, חקיקה, זכויות אדם, סוגיות חברתיות- מגדריות ועוד. הגוף הוא השדה המחקרי המשותף לדיסציפלינות השונות, ויהווה בסיס להנחות המוצא החברתיות והפילוסופיות בבואנו לבחון את המדיניות הננקטת ביחס לגוף הפרטי והציבורי. באמצעות הדיון על הגוף ניתן יהיה להבין את השינויים הסוציולוגיים, הקשר שלהם לאתיקה וזכויות אדם ומכאן לבחינת שיקולי החקיקה והרגולציה.

השאיפה היא ליצור קבוצה בין-תחומית, ולשלב חוקרות וחוקרים מתחומים כמו סוציולוגיה, פילוסופיה, מדעי המדינה ותרבות באופן שיאפשר למצות את העושר והייחודיות של כל תחום ויחד עם זאת מיקוד בצמתי החיבור שבניהם.

ראש הקבוצה:

חדוה אייל, ביה"ס למדיניות ציבורית

ehedva@gmail.com

קבוצת דיון וכתובה חדשה

ספרות ותרבות יידיש

קבוצת הכתיבה והדיון מיועדת לתלמידי מחקר העוסקים בספרות יידיש ובתרבותם של יהודי אשכנז. החוג ליידיש באוניברסיטה העברית מוקדש לחקר תרבות יידיש וספרותה כפי שהתפתחה למן האלף השני לספירה ועד לימינו. לחוג זה אין אח ורע באוניברסיטאות אחרות בארץ ואולם, במסגרת הקיצוצים הכבדים שנערכו בשנים האחרונות בפקולטה למדעי הרוח החוג נפגע מאוד. בעקבות כך לא מתקיימים עוד סמינרים מחלקתיים או מפגשים אקדמיים אחרים המאפשרים לתלמידי המחקר לחלוק מפירות מחקריהם זה עם זה. קבוצת הכתיבה והדיון באה לענות על חסר זה וליצור סביבה ממוסדת שבמסגרתה יוכלו תלמידי המחקר להיפגש. מפגש מעין זה יאפשר לתלמידי המחקר בתחום, המתמקדים כל אחד בתקופה ובהיבטים שונים של ספרות יידיש, לעמוד על הקשרים בין ההתמחויות השונות בתחומנו ולסייע זה לזה בהתמודדות עם בעיות מעבודת המחקר השוטפת בכלל ועם הבעיות הייחודיות לעוסקים ביידיש בפרט.

פעילות הקבוצה תתרכז בקריאת העבודות של חבריה, ובדיון מפרה עליהן מתוך מגמה לעודד את התקדמותו של כל אחד ממשתתפיה בכתיבת עבודת הדוקטור שלו/שלה. בנוסף, פועלים חברי הקבוצה לארגון יום עיון של כל תלמידי המחקר בארץ העוסקים בתרבות ובספרות יידיש.

ראשי הקבוצה:

אלה פלורסהיים, yizella@012.net.il

אורן רומן, oren.roman@mail.huji.ac.il

רבקה וולפה, chanochandrebecca@yahoo.co.uk

דיאגו רוטמן, salamanca00@gmail.com

כולם מהחוג לספרות עברית, יידיש ופולקלור

קבוצת דיון חדשה

מתודות בחקר ספרות ההלכה הבתר-תלמודית

תחומים רבים בחקר הספרות הרבנית – ובראשם ספרות חז"ל – זוכים בשנים האחרונות להתייחסות מחקרית נרחבת. אולם חקר ההלכה הבתר-תלמודית סובל מהזנחה. מורגש צורך דחוף, דווקא בקרב תלמידים מתקדמים להקדיש מחשבה לשאלות מתודולוגיות. קיימות מתודות רבות בתחומים שונים – משפטים, ספרות, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, תקשורת, לימודי מגדר, ועוד – אשר עשויים להעשיר את הקריאה בטקסטים הלכתיים. אך בפני החוקר הצעיר של ספרות ההלכה ניצבות שתי בעיות:

א. חוסר החשיפה למתודות הללו, מפני שהן לא שולבו באופן מסודר בתוכנית הלימודים במדעי היהדות;

ב. האופי המיוחד של ספרות ההלכה אינו מאפשר יישום ישיר של מתודות זרות. יש צורך בעיבוד והתאמה של מתודות קיימות אל הצרכים המיוחדים של חוקר ההלכה.

הקבוצה תתחיל את פעילותה בקריאת כתבים מתודולוגיים בתחום ותעבור ליישום המתודות ופיתוח שיטות חדשות. השאיפה היא לגבש קבוצה שמתאפיינת בהתמצאות רחבה בספרות ההלכה עצמה וכן בכיווני מחקר וחשיבה מגוונים ובין-תחומיים.

ראשי הקבוצה:

פנחס רוט, החוג לתלמוד,
pinchas.roth@gmail.com

רחל פירסט, החוג להיסטוריה של עם ישראל,
rachelfurst@gmail.com

קבוצת דיון חדשה

התרבות החיתית כנקודת מפגש בין מזרח למערב

קבוצת לימוד של הלשון החיתית, וקריאה בטקסטים חיתיים תוך דיון בעולמם התרבותי והספרותי של החיתיים והעמים הסובבים אותם.

החיתיים שישבו באנאטוליה, ומוצאם היה הודו-אירופי, מהווים בחיבוריהם ביטוי לנקודת המפגש של תרבויות העולם הקדום ולהשפעות ההדדיות שבין מזרח למערב בסוף האלף השני ותחילת האלף הראשון לפנה"ס. בין היתר הם עיבדו טקסטים שמוצאם מן הלבנט וסוריה, השתמשו לשם כך בכתב היתדות ששאלו ממסופוטמיה, ואפשר שבאמצעותם נדדו ההשפעות הספרותיות והתרבותיות הללו אל העולם היווני. לשפה זו, אם כן, יש חשיבות רבה להבנת הקשרים שבין המזרח למערב בעולם הקדום.

מאחר שבאוניברסיטה העברית לא התקיימו שיעורים בנושא זה כבר למעלה מעשור, אנו סבורים שהלימוד בקבוצה זו חיוני לכל העוסקים בחקר המשווה של התרבויות והשפות של חוף הים התיכון והמזרח הקרוב הקדום.

ראש הקבוצה:

נגה איילי, החוג להיסטוריה של עם ישראל,

nogayali@mscc.huji.ac.il

קבוצת כתיבה וביקורת עמיתים

מחקר התנהגותי אמפירי

קבוצת הכתיבה וביקורת העמיתים שלנו עוסקת במגוון נושאים העונים להגדרה הרחבה של מחקר התנהגותי ניסויי. העיסוק במחקר מעבדה ניסויי במטרה להבין טוב יותר את ההתנהגות האנושית, משותף לכל החברים בקבוצה. עם זאת, כל חבר עוסק בתחום שונה ומגיע מפרספקטיבה אחרת, ובכלל זאת פסיכולוגיה קוגניטיבית, פסיכולוגיה חברתית, חינוך, רציונאליות ותורת המשחקים, ניורו-פסיכולוגיה, פסיכולוגיה בין תרבותית, חקר הזקנה, קבלת החלטות וחקר תהליכים לא מודעים. מגוון הנושאים ותחומי הידע בקבוצה מאפשרים דיון פורה וחדשני, בהסתמך על שיטות מחקר ומתודולוגיות מוכרות ומשותפות.

בקבוצה חברים דוקטורנטים בשלבים מתקדמים, העוסקים כבר בכתיבת מאמרים מדעיים. אופן הפעולה שעל פיו נערכים המפגשים הוא כדלקמן: המפגשים נערכים אחת לחודש. כל מפגש מוקדש למאמר שאחד מחברי הקבוצה עסוק בכתיבתו. כשבועיים לפני מועד הפגישה, שולח אחד החברים בקבוצה מאמר (באנגלית) שכתב. חברי הקבוצה כולם קוראים את המאמר בבית, מעירים עליו הערות בכתב, ושולחים את תגובותיהם לכותב (עד יומיים לפני מועד הפגישה). במהלך הפגישה, מתנהל דיון סביב המאמר – מוצעות הערות לשיפור, מתקיימים דיונים בנושאים תיאורטיים ומתודולוגיים רלוואנטיים, ומועלים רעיונות לניסויים חדשים שידגימו בצורה חזקה יותר את טענות הכותב. הקבוצה נפגשה עד כה 4 פעמים, וממשיכה להיפגש באותה המתכונת.

ראש הקבוצה:

שהם חשן-הלל, המחלקה לפסיכולוגיה,

shohac@mschos.huji.ac.il

קבוצת דיון חדשה

אמנות רפלקסיבית

במחזה המלט אומר הגיבור כי מטרת התיאטרון "מאז ועד היום הייתה - והיא עדיין - להניף ראי אל מול הטבע, להראות לטוב את הקלסטר שלו, לקשע את הפרצוף שלו, ולכלל הדור את החותם והצורה שלו" (המלט, מערכה 3, תמונה 2, בתרגומו של דורי מנור). אולם מחזות רבים, והמלט בתוכם, מניפים ראי לא רק אל מול הטבע אלא גם אל מול התיאטרון, ומשקפים את יצירת האמנות עצמה לא פחות מאשר את פני הדור.

קבוצת הדיון "אמנות רפלקסיבית" תכלול תלמידים לתואר שלישי שמחקרם עוסק באמנויות כגון ספרות, תיאטרון, מוסיקה, קולנוע, ציור וכו' וכן תלמידים מן התחומים אנתרופולוגיה, פסיכולוגיה, תקשורת ופילוסופיה. הקבוצה תדון במקרים שבהם אמנות מייצגת את עצמה ו/או שוברת במתכוון את האשליה האמנותית על ידי הדגשת אופייה המלאכותי, ובהשלכות של מקרים אלה על היחס שבין יצירת האמנות לצרכניה ובין האלמנט המיוצג לאמנות המייצגת.

ניפגש אחת לחודש לדיון בטקסטים מכוננים הנוגעים להיבטים האסתטיים של אמנות רפלקסיבית ולחויית הצריכה שלה, וננתח מגוון שירים, סיפורים, מחזות, אופרות, סרטי קולנוע, ציורים ועוד – כולם ייבחרו על פי תחומי העניין והמחקר של המשתתפים. במסגרת זאת תתכן גם צפייה משותפת בסרטים, מחזות, מופעי אופרה, או תערוכות שאופיים רלוונטי לדיון.

ראש הקבוצה:

רעות ברזילי, החוג לאנגלית,

reut.barzilai@gmail.com

קבוצת כתיבה חדשה

כינון זהות ויחסים חברתיים

חוקרים שונים טוענים כי התקופה המודרנית מאופיינת בערעור היציבות של מערכות תעסוקתיות, משפחתיות, זוגיות וחבריות, ועלייה בתהליכי אינדיבידואליזציה וניכור. אלו מובילים לשני תהליכים מהותיים: האחד, כינון זהות פרטית וסובייקטיבית השואפת למימוש עצמי, אל מול המשפחה, הקהילה והמרחב הציבורי; האחר, פיתוח ניסיונות ליצירת קשר, תחושות שייכות ושאפה אוטופית לכונן מחדש יחסים חברתיים מספקים.

הקבוצה תכלול תלמידי מחקר אשר עניינם המחקרי הוא כינון זהות ו/או יחסים חברתיים בהקשרים של חקר התקשורת, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, לימודי תרבות או תחומים קרובים (יחד או לחוד), ולפי גישות ניתוח איכותניות. פגישות הקבוצה תתקיימנה מדי שלושה שבועות ותארכנה שעתיים. כל פגישה תחולק לשלושה חלקים. החלק הראשון יוקדש לניהול יעדי הכתיבה של כל משתתף ואופן ביצועם מאז הפגישה הקודמת. החלק השני יוקדש לדיון חופשי בסוגיות נקודתיות שהתמודדו איתן המשתתפים לאחרונה. החלק השלישי (כמחצית מהפגישה), יוקדש למתן פידבק על טקסט של אחד המשתתפים. כמו כן תדון הקבוצה בטקסטים אקדמיים העוסקים בנושא הקבוצה או בטקסטים אודות תהליכי חשיבה, כתיבה ועבודה.

ראש הקבוצה:

קרולין ארוניס, המחלקה לתקשורת ועיתונאות,

carolin.aronis@mail.huji.ac.il

קבוצת דיון חדשה

מסורת למחקר: כלים ושיטות במחקר של המוסיקה היהודית

בחקר האתנו-מוסיקולוגי של מוסיקה יהודית המעבר ממסורת מוסיקלית מתועדת למחקר הסופי הוא תהליך ארוך המורכב מרבדים שונים. תלמידי מחקר הבאים לחקור את שדה המוסיקה היהודית נתקלים לעיתים קרובות בבעיות מתודולוגיות שבדרך כלל לא ניתן להם מענה במסגרת הלימודים במחלקה למוסיקולוגיה. בשאלות בנוגע ל: איסוף ואמינות המקורות, הצבת שאלות מחקר רלוונטיות, בעיות במחקר איכותני ועוד, תלמידי מחקר תלויים לגמרי בלימוד עצמי ובתמיכת המנחה שלהם.

לפיכך נפתחת קבוצת מחקר לסטודנטים החוקרים מוסיקה יהודית שתדון בסוגיות מתודולוגיות כמו: בעיות של אמינות בתייעוד בעל פה ובתייעוד בכתב, טרנסקריפציות וניתוח מלודי, מיקום המוסיקה בתוך הקשרים היסטוריים ותרבותיים, כתיבה איכותנית מוסיקולוגית ועוד. בין השאר, מטרת הקבוצה היא להכשיר ולגבש דור חדש של חוקרי מוסיקה יהודית.

בכירי חוקרי המוסיקה היהודית יעבירו סדנאות לקבוצה, בה הם ידגומו, מתוך ניסיונם המחקרי, את שיטות המחקר וידונו בבעיות בהם הם נתקלו במסגרת עבודתם. בכל מפגש תלמידים יוכלו להתייעץ עם המרצה ועם חברי הקבוצה בשאלות מתודולוגיות מתוך עבודתם. הקבוצה תפעל בשיתוף פעולה עם המרכז לחקר המוסיקה היהודית.

מוזמנים להצטרף דוקטורנטים (ובמקרים מיוחדים-תלמידי תואר שני) מהאוניברסיטה עברית ומאוניברסיטאות אחרות, הנמצאים בעיצומה של עבודה על נושא מחקר במוסיקה יהודית או נושא מחקר אתנומוסיקולוגי אחר המשתמש באותם שיטות מחקר.

ראש הקבוצה:

נעמי כהן צנטנר, המחלקה למוסיקולוגיה,

naomi.cohnzentner@mail.huji.ac.il

לימוד בחברותא

קבוצות דיון לדוקטורנטים בקמפוס הר הצופים

קבוצת דיון

בין פסיכולוגיה לתרבות: גוף ונפש

קבוצת הלימוד לומדת ביחד טקסטים העוסקים בהיבטים שונים של המפגש בין פסיכולוגיה לתרבות. הקבוצה עוסקת בבחינת השפעת תיאוריות פסיכולוגיות על התרבות ובאופן השפעתם של תוצרים תרבותיים על תפיסות ותיאוריות פסיכולוגיות. מתוקף היותה קבוצת לימוד בין-תחומית, הקבוצה מקדישה מרחב וזמן לדיון בהיסטוריה של המדעים ובהתפתחותם של רעיונות ומושגים תיאורטיים בכלל ורעיונות פסיכולוגיים בפרט, לאורך ציר זמן היסטורי ובהקשרים חברתיים ופוליטיים. אחת ממטרותיה של הקבוצה היא לחזק את הרלוונטיות והמשמעותיות של התיאוריה והחשיבה הפסיכולוגית והפסיכואנליטית עבור דיסציפלינות מחקריות שונות, ואת משמעותן של הגישות הללו לתחומי עיסוק אקדמיים אקטואליים שונים.

ראש הקבוצה:

רננה אלרן, המחלקה לפסיכולוגיה,

Renana.elran@mail.huji.ac.il

קבוצות המחזור הראשון

תשס"ט-תש"ע

המחזור הראשון של "לימוד בחברותא" כלל חמש קבוצות אשר החלו את פעילותן בסמסטר ב' של שנת הלימודים תשס"ט. לשלוש קבוצות אושרה הארכה בשנת הלימודים תש"ע. להלן רשימת הקבוצות של המחזור הראשון:

- **בין פסיכולוגיה לתרבות**, בראשות רננה אלרן
- **הפרטה ודמוקרטיה**, בראשות תמי הראל בן שחר
- **הפילוסופיה של המדידה**, בראשות מיטל בלמס
- **רגשות שפה ומחשבה**, בראשות סיני רוסניק
- **ירושלים בתרבות אירופה**, בראשות פנינה ארד

קבוצת דיון

הפילוסופיה של המדידה

עליית הגישה הפוזיטיביסטית ברבע האחרון של המאה ה-19 הביאה עימה את העיקרון המנחה כי ניתן ליישם על חקר החברה שיטות דומות לאלה המקובלות במדעי הטבע. התפיסה החדשה אומנם פתחה את הדלת למדידה כמותית של תופעות חברתיות, אך באותה הדלת נכנסו גם תהיות חדשות לגבי היכולת לכמת תופעות ערכיות המעורפלות מעצם הווייתן. במילים אחרות, הגישה יצרה קשיי הגדרה וקשיי מדידה, הן ברמה התיאורטית והן ברמה המתודולוגית.

במצב המחקר כיום, אף אחת מהגישות המתודולוגיות לא מציעה פתרון חד משמעי לבעיית הכימות והמדידה. יתרה מזאת, ישנה נטייה רחבה בקרב חוקרים לדבוק בעקרונות באמונותיהם באשר הדרך הנכונה לחתור אל האמת המדעית, או לפחות אל התפיסה האינטר סובייקטיבית שלה. לפיכך, אנו מציעים דיון בין-תחומי, שיאפשר הפריה הדדית, באשר לדרכי החקירה והמדידה של המדעים העיוניים. הקבוצה עוסקת בדיוניה בהיבטים פילוסופיים, היסטוריים נורמטיביים ומעשיים של סוגיות אלה.

ראש הקבוצה:

מיטל בלמס, המחלקה לתקשורת ועיתונאות,

meitalbalmas@gmail.com

קבוצת דיון

הפרטה ודמוקרטיה

הפרטה הינה תופעה חברתית, כלכלית, פוליטית ומשפטית, במסגרתה תפקידים ונכסים שהיו באופן מסורתי בידי המדינה מועברים לידיים פרטיות. להפרטה יש השלכות מרחיקות לכת על חלוקת ההון והכוח בחברה, ויש בה כדי לשנות את פני הדמוקרטיה המודרנית. בשנים האחרונות מדובר בתופעה הנמצאת במוקד תהליכי מדיניות כלכלית וחברתית בארץ ובעולם, המשפיעה על תחומים נרחבים בחיים, כגון בריאות, רווחה, חינוך, תקשורת, משאבים טבעיים, בתי סוהר ועוד. קבוצת המחקר הבין-תחומית "הפרטה ודמוקרטיה" מבקשת לעסוק בשאלות אלו בצורה עמוקה, באמצעות התבוננות על התופעה מנקודות מבט של דיסציפלינות שונות, ובהן כלכלה, משפט, פילוסופיה פוליטית, מדעי המדינה, ועוד. קבוצת המחקר בוחנת את תופעת ההפרטה גם על ידי לימוד של ביטויים ספציפיים של הפרטה, כגון הפרטה של שירותים חברתיים, של חינוך, של שירותי כליאה, ניצול משאבי טבע ועוד.

ראש הקבוצה:

תמי הראל בן שחר, הפקולטה למשפטים,

tamm.hbs@mail.huji.ac.il

קבוצת דיון

ירושלים בתרבות אירופה

ירושלים ניצבה מאז ומתמיד במרכז הזיכרון הקולקטיבי היהודי. המצווה לזכור את ירושלים היא חלק בלתי-נפרד ממהות התודעה היהודית, הנוצרית, וכזאת גם ממהות התרבות האירופית. חשיבותה יוצאת הדופן, לעומת ריחוקה הפיזי מיבשת אירופה יצרו כמיהה מתמדת אליה וכמיהה זו היא שיצרה את דימויה הרבים והפכה את ירושלים לישות נוכחת על אדמת אירופה. גלגוליה של ירושלים באירופה הם כר נרחב למחקר ולדיון. דיון כזה אנו מבקשים לקיים באוניברסיטה העברית, בירושלים.

ירושלים בתרבות אירופה היא קבוצת דיון הדנה בשאלות כגון: איך הופכת עיר לאידיאל אוניברסאלי? כיצד זוכרים מקום? מה בוחרים לזכור ומה מעדיפים לשכוח? האם הדימוי הוויזואלי של מקום – שהוא עצמו תוצר של זיכרון – יוצר זיכרון חדש? האם וכיצד נוצר פער בין מושא הזיכרון לבין דימויו, בין מהותו הפיזית לבין מופעי ההנחה שלו? כמו כן אנו מתכוונים לדון במקומות של הדימוי החזותי בזיכרון: האופן בו הדימוי בונה זיכרון חדש, וכיצד מעובד זיכרון זה על בסיס זיכרון קדום, ועוד.

ראש הקבוצה:

פנינה ארד, החוג לאומנות,
pnina.arad@mail.huji.ac.il

קבוצת דיון

רגשות שפה ומחשבה

מחקרים היסטוריים, כמו גם מחקרים אנתרופולוגיים השוואתיים של רגשות, מלמדים עד כמה מושגי הרגש, תיאוריות על הרגשות והמעמד שמקנים להם משתנים בסביבות ובתקופות שונות. במקום שיהיו יסוד מהותי לטבע האדם, אם כן, נמצא שרגשותינו מתווכים במידה לא מבוטלת על ידי שפה, חברה ותרבות, ואם כן, נפתח כר נרחב לשאלות – למה, אם כן, משמשים המושגים הללו, וכיצד? כיצד יש להבין את השוני הבין תרבותי ואת השינויים לאורך זמן החלים בהם? מה היחס שהם מקיימים עם ההקשרים שבהם בני אדם מדברים, חושבים וכותבים על רגשות או מייצגים אותם בצורות שאינן מילוליות? מהם מנגנוני הכח והסדר שהם משרתים?

בקבוצת הדיון "רגשות, שפה ומחשבה" נבחנת האפשרות להחיל באופן שיטתי את התובנות והמתודולוגיות של ההיסטוריה של המושגים על המקרה של מושגי רגש. בתוך כך תשמש הקבוצה מסגרת למשוב ולדיון תיאורטי ומתודולוגי בעבודות חבריה.

ראש הקבוצה:

סיני רוסינק, המחלקה לפילוסופיה,
sinai.rusinek@mail.huji.ac.il